

राज्यात प्रत्येक ग्रामपंचायतीमधील कार्यरत असणा-या पाणी पुरवठा कर्मचाऱ्यास "जलसुरक्षक" म्हणून संबोधण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्र.डब्ल्यूक्यूएम २०१०/प्र.क्र.९८ /पा.पु १२

मंत्रालय- मुंबई ४०००३२

दिनांक - ३० मार्च, २०११

- संदर्भ- १) केंद्र शासनाचे राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम मार्गदर्शक सुचना
२) शासन निर्णय क्र.ग्रापापु-१०९६/प्र.क्र.१२८०/पापु-०७, दि.२८/११/१९९६
३) शासन परिपत्रक क्र. डब्ल्यू.क्यू.एम.-२००७/प्र.क्र. २३/पापु १२,
दि. ७ फेब्रुवारी २००८

प्रस्तावना:-

केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाची अंमलबजावणी राज्यात केली जात आहे. यामध्ये ग्रामीण भागातील जनतेमध्ये पिण्याच्या पाण्याच्या गुणवत्तेबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण व सर्वेक्षण कार्यक्रम (National Rural Drinking Water Quality Monitoring & Surveillance Programme) राज्यात राबविण्यात येत आहे. ग्रामीण जनतेमध्ये पाणी गुणवत्तेबाबत तसेच अशुद्ध पाणी पिण्यामुळे आरोग्यावर होणा-या दुष्परिणामाबाबत जनजागृती निर्माण करणे, ग्रामपंचायतींनी पाणी नमुना तपासणी करणे, फिल्ड टेस्ट किट्सच्या सहाय्याने स्वबळावर पिण्याच्या पाण्याची तपासणी करणे व त्यासाठी त्यांची टेस्ट किट्स स्वतः खरेदी करण्याबाबत क्षमता वाढविणे, ग्रामपंचायतींना त्यांचे संबंधित पिण्याच्या पाण्याच्या सर्व उद्भवांची पाणी गुणवत्ता देखरेख व निरीक्षण करणे याची जबाबदारी घेण्यास लोक सहभागातून उद्युक्त करणे ही याची प्रमुख उद्दिष्टे आहेत.

२. गावातील सर्वांना शुद्ध,सुरक्षित व पुरेसा पाणी पुरवठा करणे हे ग्राम पंचायतीचे आद्य कर्तव्य आहे. शासन निर्णय क्र.ग्रापापु-१०९६/प्र.क्र. १२८०/पापु-०७, दि.२८/११/१९९६ अन्वये राज्यातील सर्व ग्राम पंचायतींमध्ये यासाठी कर्मचारी कार्यरत आहेत. सदरच्या शासन निर्णयान्वये सदर कर्मचाऱ्याला "ग्राम पाणी पुरवठा कर्मचारी "असे संबोधले जाते व ग्राम पंचायत निधी मधुन यास मानधन / वेतन दिले जाते. ग्राम पाणी पुरवठा कर्मचाऱ्यांच्या सर्वसाधारण कर्तव्ये व जबाबदा-या उपरोक्त शासन निर्णयात नमुद केलेल्या आहेत.

३. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार प्रत्येक ग्रामपंचायतीमध्ये पाणी गुणवत्तेबाबतच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी "जल सुरक्षक" म्हणुन पाणी पुरवठा कर्मचारी यांना काही विशिष्ट कामांसाठी प्रोत्साहनपर मानधन म्हणुन विविध कामाचा मोबदला देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

४. राज्यातील प्रत्येक ग्रामपंचायतीमध्ये असणाऱ्या पाणी पुरवठा कर्मचाऱ्यास यापुढे "जल सुरक्षक" म्हणून संबोधण्यात यावे. "जल सुरक्षक" यांनी त्यांच्या नियमित कामांबरोबर या शासन निर्णयाप्रमाणे विहित केलेल्या जबाबदाऱ्या पार पाडावयाचे असून त्यासाठी त्यास ग्रामपंचायतीकडून देण्यात येणाऱ्या मानधना व्यतिरिक्त प्रोत्साहनपर मानधन देण्यास शासन मान्यता देत आहे.

५. जलसुरक्षक संबोधताना ग्राम पाणी पुरवठा कर्मचारी याची शैक्षणिक अर्हता किमान ७ वी पास असावी. पुर्वी ग्रामपंचायतीने नेमलेला ग्राम पाणी पुरवठा कर्मचारी वर नमुद केलेल्या शैक्षणिक अर्हतेस पात्र नसेल व ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये पाणी पुरवठा कर्मचारी नेमला नसेल त्या ठिकाणी सद्यस्थितीत कार्यरत असणाऱ्या इयत्ता सातवी पास ग्रामपंचायत कर्मचाऱ्याची जलसुरक्षक म्हणून नियुक्ती करावी. ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये वरील दोन्हीपैकी कर्मचारी उपलब्ध नसल्यास ग्राम पाणी पुरवठा आरोग्य व स्वच्छता समिती गावातील सुशिक्षित व होतकरू (किमान ७ वी पास) तरुणाची ग्रामपंचायतीला शिफारस करेल व ग्रामपंचायत त्यास फक्त या शासन निर्णयात नमूद केलेल्या प्रपत्र - क प्रमाणे मानधन अदा करील. तसेच एकापेक्षा जास्त ग्रामपाणी पुरवठा कर्मचारी असतील तेथे सातवी पास व अधिक कार्यक्षम कर्मचाऱ्यास "जल सुरक्षक" असे संबोधण्यात यावे. वरील सर्व प्रक्रिया ३० एप्रिल, २०११ अखेर पर्यंत पूर्ण करण्यात यावी.

६. जलसुरक्षकांच्या कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या :

संदर्भात शासन निर्णय क्र.२ मध्ये नमुद केलेल्या नियमित कामांबरोबर तसेच ग्रामपंचायतीने ठरवून दिलेल्या कामाव्यतिरिक्त जलसुरक्षकांच्या कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे राहतील.

- १) मार्गदर्शक सुचनेनुसार फिल्ड टेस्ट किट्स च्या सहाय्याने पाण्याचे परिक्षण करणे. निष्कर्ष नोंदवहीत नोंदवून प्राप्त झालेले निष्कर्ष ग्रामपंचायतीमधील ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे.
- २) जैविक तपासणीसाठी प्रत्येक स्रोताचा पाणी नमुना वर्षातून किमान चार वेळा तालुका-ग्रामीण रूग्णालय प्रयोगशाळेत घेऊन जाणे. रासायनिक तपासणीसाठी प्रत्येक स्रोताचा पाणी नमुना वर्षातून एक वेळा व ग्रामपंचायत ज्या-ज्या वेळी टी.सी.एल. पावडर खरेदी करेल त्या वेळी त्याचा नमुना कार्यक्षेत्रातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रामार्फत जिल्हा आरोग्य प्रयोगशाळेकडे तपासणीसाठी देणे. तपासणीनंतर प्राप्त झालेले निष्कर्ष नोंदवहीत नोंदवून ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी (MPW) यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे.
- ३) दररोज ओ.टी. टेस्ट (गावात वेगवेगळ्या ठिकाणी) घेऊन त्याची नोंद ठेवणे
- ४) टी.सी.एल.पावडर चा साठा व्यवस्थित ठेवणे, दैनंदिन वापर करणे व त्याची नोंद ठेवणे.
- ५) गावातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या माहितीची अद्ययावत नोंद ठेवणे.
- ६) ग्रामपंचायतीच्या देखरेखीखाली, त्यांनी दिलेल्या सुचनेनुसार काम करणे .

- ७) कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात प्रशिक्षणासाठी उपस्थित रहाणे.
- ८) आरोग्य कर्मचारी (MPW) यांच्या तांत्रिक मार्गदर्शनानुसार व दिलेल्या प्रशिक्षणानुसार काम करणे.
- ९) स्वच्छता सर्वेक्षणात आरोग्य कर्मचाऱ्याला (MPW) मदत करणे.

७. जलसुरक्षकांचे प्रशिक्षण -

जलसुरक्षकांना दरवर्षी ऑक्टोबर व मे महिन्यात त्यांच्या कार्यक्षेत्रील प्राथमिक आरोग्य केंद्रामध्ये वैद्यकीय अधिकारी, आरोग्य पर्यवेक्षक, विस्तार अधिकारी (पं) यांचे मार्फत प्रशिक्षण दिले जाईल. आरोग्य पर्यवेक्षकांकडून प्रशिक्षण द्यावयाच्या विषयांची सुची प्रपत्र 'अ' मध्ये देण्यात आली आहे.

८. अहवाल सादरीकरण

जलसुरक्षक यांनी केलेल्या कामाची नोंद प्रत्येक ग्रामपंचायतीत उपलब्ध असलेल्या नोंदवहीमध्ये घ्यावी. ग्रामसेवकांनी जलसुरक्षकांच्या केलेल्या नोंदीनुसार सोबत जोडलेल्या प्रपत्र ब-१, ब-२ अहवाल तयार करून दरमहा गट विकास अधिकारी यांना सादर करावेत. तालुका कक्ष यांनी अहवालाचे एकत्रीकरण करून सदर अहवाल जिल्हा पाणी पुरवठा कक्षाला - सदस्य सचिव यांना सादर करावेत व त्याची प्रत प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या वैद्यकीय अधिकारी यांना माहितीस्तव पाठवावी.

९. जलसुरक्षक यांना द्यावयाचे मानधन

जलसुरक्षक यांना परिशिष्ट क मध्ये दर्शविलेल्या विविध कामाबाबतचा मोबदला म्हणून प्रोत्साहनपर मानधन देण्यात येईल. जलसुरक्षक यांना मानधन ग्रामपंचायत व स्रोतांच्या संख्येनुसार द्यावयाचे असल्यामुळे मुख्य कार्यकारी अधिकारी हे गट विकास अधिकारी यांचे मार्फत ग्रामपंचायतीमधील सार्वजनिक स्रोतसंख्या निश्चित करून ३० एप्रिल पर्यंत शासनास सादर करतील. स्रोत कशास म्हणावे, याबाबत शासनाने स्वतंत्रपणे शासन निर्णय निर्गमित केलेला आहे.

१०. जलसुरक्षकाना मार्गदर्शन व त्यांच्या कामावर पर्यवेक्षण

आरोग्य कर्मचारी (MPW) व आवश्यक त्यावेळी वैद्यकीय अधिकारी यांनी त्यांच्या गाव भेटी दरम्यान जलसुरक्षक यांना पाणी शुध्दीकरण, जलजन्य आजार इ. बाबत मार्गदर्शन करावे व जलसुरक्षकांनी उपरोक्त बाब ग्रामसेवकांच्या निदर्शनास आणावी. ग्रामसेवकांनी त्यावर योग्य त्या उपाययोजना कराव्यात. जलसुरक्षकांच्या कामावर ग्राम आरोग्य पोषण व स्वच्छता समितीचे पर्यवेक्षण राहिल. जलसुरक्षकानी केलेल्या कामाची तपासणी विस्तार अधिकारी पंचायत यांनी त्यांच्या ग्रामपंचायतीच्या भेटी दरम्यान करावी व तशी नोंद ग्रामपंचायतीच्या नोंद पुस्तिकेत करावी. तालुका स्तरावर गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती जलसुरक्षकांच्या कामाचा आढावा घेतील. जिल्हास्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचे जलसुरक्षकांच्या कामावर संनियंत्रण राहिल.

११. निधि वितरण

शासनाकडून ग्रामपंचायतीच्या संख्येनुसार व स्रोतसंख्येनुसार मानधन जिल्हा स्तरावरील राष्ट्रीय पेयजल कार्यक्रमाच्या सपोर्ट फंडासाठी उघडलेल्या बचत खात्यामध्ये जमा केला जाईल. हा निधि जिल्हा स्तरावरून ग्राम पंचायतीस अदा करण्यात येईल. ग्राम पंचायतीने हा निधि ग्राम आरोग्य, पोषण, पाणीपुरवठा व स्वच्छता समितीच्या खात्यात जमा करून जलसुरक्षकांना मानधन नियमित अदा करावे. मुख्य कार्यकारी अधिकारी शासनास या निधिचे उपयोगिता प्रमाणपत्र सादर करतील. (परिशिष्ट -ड)

सदर शासन निर्णय ग्रामविकास विभाग, आरोग्य विभाग, यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णयाचा संगणक सांकेतांक २०११०३३०१५२१३८००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(श्वे. सं. बासरे)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव
- २) मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे खाजगी सचिव
- ३) अपर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
- ५) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) उपसचिव व संचालक (आर.एस.पी.एम.यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय,
- ७) संचालक, भूजल सर्व्हेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ८) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- ११) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट मुंबई.
- १२) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १३) कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १४) मुख्य अभियंता राज्यस्तरीय भारत निर्माण कक्ष बेलापुर नवी मुंबई.
- १५) अधीक्षक अभियंता विभागीय भारत निर्माण कक्ष.
- १६) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १७) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १८) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.प.), जिल्हा परिषद (सर्व).
- २०) गटविकास अधिकारी पंचायत समिती सर्व.
- २१) निवड नस्ती, का.क्र. पा.पु. १२.

(शासन निर्णय क्रमांक -डब्ल्यूक्यूएम २०१०/प्र क्र.९८/पापु १२ मंत्रालय मुंबई-३२,
दिनांक ३० मार्च, २०११ चे सहपत्र)

प्रपत्र अ

विषय: जलसुरक्षकांचे प्रशिक्षण विषय सुची

१. शुध्द व सुरक्षित पाण्याचे महत्व
२. पाणी अशुध्द होण्याची कारणे
३. दुषित पाण्यामुळे होणारे आजार, दुष्परिणाम
४. पाणी दुषित होऊ नये म्हणुन घ्यावयाची काळजी
५. पाणी शुध्दीकरण पध्दती
६. टी.सी.एल. पावडर नमुना / साठवण / नोंदी, पध्दती
७. फिल्ड टेस्ट किटस्, ओटी टेस्ट परिक्षण पध्दती व महत्व
८. स्वच्छता सर्वेक्षण महत्व व कार्यप्रणाली
९. पाणी परिक्षण, टी.सी . एल. वापर व परिक्षण, ओटी टेस्ट इ. बाबत नोंदी घेण्याची पध्दत व महत्व
१०. प्रतिबंधात्मक उपाय

(शासन निर्णय क्रमांक -डब्ल्यूक्यूएम २०१०/प्र क्र.९८/पापु १२ मंत्रालय मुंबई-३२,
दिनांक ३० मार्च, २०११ चे सहपत्र)

परिशिष्ट क
कामे व त्या अनर्षंगिक कामाचा मोबदला (मानधन)

अ.क्र	उपक्रम	कालावधी	मानधन
१	दैनंदिन पाणी शुद्धीकरण करणे. टी.सी.एल.पावडर चा साठा व्यवस्थित ठेवणे व दैनंदिन वापर करणे, दररोज निरनिराळ्या ठिकाणी ओ.टी. टेस्ट घेऊन त्याची दैनंदिन नोंद ठेवणे. गावातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे नियमित सर्वेक्षण करून स्रोतांची माहिती अद्ययावत ठेवणे. स्रोतांची स्वच्छता राखणे प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	नियमित	१०० रुपये दरमहा
२	फिल्ड टेस्ट किट्स च्या सहाय्याने स्रोतातील पाण्याचे परिक्षण करणे. निष्कर्ष नोंदवहित नोंदवणे प्राप्त झालेले निष्कर्ष ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	आवश्यकते नुसार (जास्तीत जास्त ४ वेळा)	२० रुपये प्रत्येक स्रोतासाठी
३	जैविक तपासणी साठी पाणी नमुने प्रयोगशाळेत घेऊन जाणे व त्यांचे निष्कर्ष नोंदवहित नोंदवुन प्राप्त झालेले निष्कर्ष ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	वर्षातुन चार वेळा	४० रुपये (प्रवास खर्चा सहित) प्रत्येक स्रोतासाठी
४	रासायनिक तपासणी साठी पाणी नमुने प्राथमिक आरोग्य केंद्रात घेऊन जाणे व त्यांचे निष्कर्ष नोंदवहित नोंदवुन प्राप्त झालेले निष्कर्ष ग्रामसेवक , सरपंच व आरोग्य कर्मचारी यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	वर्षातुन एक वेळा	२० रुपये प्रत्येक स्रोतासाठी
५	पिण्याच्या पाण्याचे सर्व स्रोतांचे आरोग्य कर्मचारी, ग्रामस्थ यांच्या मदतीने स्वच्छता सर्वेक्षण करणे. स्वच्छता सर्वेक्षणात आढळलेल्या त्रुटीबाबत ग्रामसेवक, सरपंच यांना निदर्शनास आणून देणे. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	वर्षातुन दोन वेळा	२० रुपये प्रत्येक स्रोतासाठी
६	ग्रामपंचायत ज्या-ज्या वेळी टी.सी.एल. पावडर खरेदी करेल त्या वेळी त्याचा नमुना प्राथमिक आरोग्य केंद्रात घेऊन जाणे व त्यांचे निष्कर्ष नोंदवहित नोंदवुन प्राप्त झालेले निष्कर्ष ग्रामसेवक, सरपंच व आरोग्य कर्मचारी यांना त्वरीत निदर्शनास आणून देणे. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे	वर्षातुन चार वेळा	२० रुपये प्रत्येक TCL नमुने साठी
७	प्राथमिक आरोग्य केंद्रामध्ये प्रशिक्षणासाठी उपस्थित राहणे	वर्षातुन दोन वेळा	प्रति प्रशिक्षण १०० रु. उपस्थिती भत्ता

(शासन निर्णय क्रमांक -डब्ल्यूक्यूएम २०१०/प्र क्र.९८/पापु १२ मंत्रालय मुंबई-३२,
दिनांक ३० मार्च, २०११ चे सहपत्र)

परिशिष्ट ड

उपयोगिता प्रमाणपत्र

अ.क्र.	शासन आदेश क्रमांक व दिनांक	प्राप्त रक्कम (रुपये)	खर्च	शिल्लक (रुपये)	शेरा

प्रमाणित करण्यात येते की, रु.----- इतके अनुदान समासात दिलेल्या आदेश क्र.--- व दिनांक---- अन्वये प्राप्त झाले होते. या पैकी रु. ----- रक्कम जलसुरक्षक कार्यक्रमांतर्गत खर्च करण्यात आली आहे.

प्रमाणीत करण्यात येते की, ज्या अटीवर शासनाकडून अनुदान मंजूर झाले आहे त्या अटींचे पालन करण्यात येऊन त्या कारणासाठी अनुदान प्राप्त झाले त्याच कारणासाठी खर्च करण्यात आल्याची माझी खात्री झालेली आहे.

मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
जिल्हा परिषद, -----

शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र.९८/पापु-१२, दिनांक ३० मार्च, २०११ चे सहपत्र

प्रपत्र ब-१ - गाम पंचायत स्तरावरील पाणी गुणवत्ता तपासणी निष्कर्ष अहवाल (गाम पंचायतीने पं.स. सादर करणे साठी)

महिा	ग्रा.चं. ाव			तालुका			वर्ष -								
	ओ.टी टेस्ट			जैविक फिल्ड टेस्ट किटस्			फिल्ड टेस्ट किटस् रासायनीक								
	एकुण तपासलेले नमुने	योग्य	अयोग्य	एकुण तपासलेले नमुने	योग्य	अयोग्य	एकुण तपासलेले नमुने	क्लोराईड		फ्लोराईड		नाईट्रेट		आयर्न	
							योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य	योग्य	अयोग्य	
जानेवारी															
फेब्रुवारी															
मार्च															
एप्रिल															
मे															
जुन															
जुलै															
ऑगस्ट															
सप्टेंबर															
ऑक्टोबर															
नोव्हेंबर															
डिसेंबर															

शासन निर्णय क्र. डब्ल्यूक्यूएम-२०१०/प्र.क्र.१८/पापु-१२, दिनांक ३० मार्च, २०११ चे सहपत्र

प्रपत्र ब-२ गाम पंचायत स्तरावरील अयोग्य पाणी नमुने, टि.सी.एल. पावडर अहवालावर केलेली कार्यवाही

जिल्हा-	तालुका-	ग्रा.पं. -
पेयजल प्रकार		
स्रोताचे स्थळवर्णन व प्रकार		
स्रोताचा संकेतांक		
ओ.टी टेस्ट - अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		
जैविक फिल्ड टेस्ट किट- अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		
जैविक प्रयोग शालेय तपासणी अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		
रासायनिक तपासणी अहवाल अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक	स्रोताचे पाणी पिण्यासाठी वापरण्यास बंद करणे दुष्परीणामा बाबत फलक लावणे	
	गावात प्रबोधन करणे	
	नविन स्रोत घेणे / पाउस पाणी संकलन	
टि.सी.एल. पावडर अयोग्य असल्यास केलेली कार्यवाही व दिनांक		